

'Het is belangrijk om betekenisvol te leven'

Tom van der Lee groeide op in een klein katholiek dorp, maar vond dat benauwend. Een lezing over filosoof Sartre gaf antwoorden op zijn vragen. Tegenwoordig bekijkt hij de wereld vanuit humanistisch perspectief. Verantwoordelijkheid nemen vindt hij belangrijk. 'Ik kan meer dan genoeg betekenis ontleen aan het leven zoals we het nu kennen.'

Lucas Brinkhuis

Tom van der Lee is geboren en getogen in Silvolde, een dorpje bij Doetinchem in de Achterhoek en is katholiek opgevoed. Op zijn achttiende begon hij aan zijn studie politicologie in Amsterdam. Hij werd actief in Machiaveli, de studentenvakbond van politicologen. Toen hij zou gaan promoveren, werd hij opgeroepen voor de militaire dienstplicht. Hij weigerde die oproep en trad in dienst van de allereerste GroenLinks Kamerfractie. Van der Lee vervulde vervolgens diverse functies binnen deze fractie, onder andere als rechterhand van Paul Rosenmöller en

Vragen

Van der Lee: 'Ik groeide op in een klein dorp, dat was vrij benauwd. Het was ook erg katholiek, op een manier die mij niet aansprak. Ik geloofde zelf niet en had allerlei vragen. Ik was nieuwsgierig naar de levensbeschouwing van anderen, maar kreeg daar eigenlijk nooit antwoord op. Ik begon mij ertegen af te zetten. Op mijn twaalfde of dertiende kreeg ik toevallig een lezing in mijn handen over het existentialisme van de filosoof Sartre. Dat gaf woorden aan dingen die ik al langer voelde. Met de religies waarmee ik in aanraking kwam, kon ik niet zoveel, al zag ik wel het belang van een betekenis geven aan het leven. Die betekenis ontleen ik aan anderen. Vanuit een humanistisch perspectief vind ik dat je verantwoordelijkheid moet nemen voor anderen en dat het belangrijk is om betekenisvol te leven. Later kwam daar ook het leven om ons heen bij, de flora en fauna. Deze waarden spelen in mijn hele leven een belangrijke rol.

Ik kan me niet herinneren wat het eerste moment is dat ik bewust werd en ik ben er van overtuigd dat ik ook het

Opvattingen

Sommige mensen lijken te denken dat ze vanuit een religie het alleenrecht hebben op ethiek. Dat hebben ze niet en omdat ethiek en politiek onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, wekt dat wel eens wat irritaties bij mij op. Je kunt altijd teksten herinterpreteren, dat zie ik ook wel, maar dat overtuigt mij niet. Ik ben te overtuigen met ethiek, door het onder woorden brengen van bepaalde waarden, maar niet op basis van kerkelijke leer of Bijbelteksten. Het vormt een obstakel als je vanuit een religie vasthoudt aan leerstukken die niet alleen oud zijn, maar ook een meer ethische maatschappij in de weg staan; bijvoorbeeld bij seksuele voorkeur. Dit wil niet zeggen dat ik religieuze leiders of gelovigen in de weg wil staan met het hebben van opvattingen, maar ik ben wel heel blij dat we in een parlementaire democratie leven die uiteindelijk bepaalt hoe we de zaken organiseren.

Dat ik in een gelovige omgeving ben opgegroeid, maakt dat ik me beter kan verplaatsen in de ander en dat is een voordeel in de politiek. Alles dat verhardt en ervoor zorgt dat je geen

go om samen te werken met mensen die in die richting gaan. Tegelijkertijd heb ik wel te maken met mensen die vertegenwoordiger zijn van dat soort partijen; ik vind dat je daar wel mee in gesprek moet blijven. Je moet oppassen dat je niet dezelfde fout als hen begaat door alleen in een haattaal over hen te spreken.'

Tom van der Lee Plaats 3

Tom van der Lee studeerde politicologie en is sinds 2017 Kamerlid voor GroenLinks. Hij is onder andere woordvoerder voor economie, klimaat en energie. Ook is hij de voorzitter van de parlementaire enquêtecommissie naar de gaswinning in Groningen. Daarvoor was hij directielid van Oxfam Novib.de Klimaatstaking.

'Ik ben te overtuigen met ethiek, door het onder woorden brengen van bepaalde waarden'

Femke Halsema. In 2009 werd hij lid van de raad van bestuur van Oxfam Novib. Voor de verkiezingen van 2017 vroeg Jesse Klaver hem om Kamerlid te worden. Van der Lee accepteerde dat verzoek en is sindsdien Kamerlid voor GroenLinks, met als portefeuille economie, klimaat en energie. Van der Lee heeft in verschillende onderzoekscommissies gezeten en is op dit moment voorzitter van de parlementaire enquête naar de gaswinning in Groningen.

laatste moment niet zal meemaken. Vanuit dat particuliere perspectief leef je eeuwig. Ik heb dus ook helemaal geen behoefte aan troost over de gedachte dat ik kom te overlijden. Dat is voor mij dus ook geen motief om naar iets spiritueels te zoeken. Ik kan meer dan genoeg betekenis ontleen aan het leven zoals we het nu kennen en ik vind het ook heel belangrijk dat er leven is voor de generaties na ons. Ik ben vader van een dochter en wil dat zij ook een gelukkig en gezond leven kan leiden.

compassie kan opbrengen voor de ander, is een probleem. Alle partijen moeten vanuit humanistisch perspectief de universele rechten van de mens respecteren. Ze moeten niet bepaalde groepen tot zondebok maken of zelfs willen uitsluiten van fundamentele rechten.

Het is een feit dat rechts-populisten politiek bedrijven op basis van haat, dat is onbestaanbaar. Met onze kennis over wat in onze geschiedenis is gebeurd, is het voor mij echt een *no*

Kandidatenlijst GroenLinks Tweede Kamerverkiezingen:

1. Jesse Klaver
2. Corinne Ellemeet
3. Tom van der Lee
4. Laura Bromet
5. Senna Maatoug
6. Bart Snels
7. Suzanne Kröger
8. Paul Smeulders
9. Kauthar Bouchallikht
10. Lisa Westerveld
11. April Ranshuijsen
12. Niels van den Berge
13. Andrew Harijgens
14. Laura Vissenberg
15. Geert Gabriels
16. Danielle Hirsch
17. Nevin Özütok
18. Stephanie Bennett
19. Noortje Thijssen
20. Jeroen Postma
21. Simion Blom
22. Tom van den Nieuwenhuijzen
23. Raja Alouani
24. Serpil Ates
25. Hagar Roijackers
26. Mark Brakel
27. Dorrit de Jong
28. Samir Toub
29. Astrid Janssen
30. Imran Hyder
31. Hilde Niezen
32. Pepijn Zwanenberg
33. Romano Boshove
34. Milka Yemane
35. Martine Doppen
36. Melody Deldjou Fard
37. Colin Kok
38. Jaswina Elahi
39. Tara Scally
40. Mohamed Amessas
41. Leoni Jansen
42. Nienke Homan
43. Ufuk Kahya
44. Anouk Gielen
45. Wim-Jan Renkema
46. Kim Schmitz
47. Tofik Dibi
48. Glimina Chakor
49. Eric Corton
50. Bram van Ojik

'Links' en 'rechts' zijn passé

Met de verkiezingen in het vooruitzicht wordt de discussie over politieke stand- en speerpunten weer gretig gevoerd. De fractievoorzitters gaan de Bühne weer op en doen hun zegjes in kranten en aan tafel bij praatprogramma's. Coronamoe zijn ze allemaal, dus zelfs de meest afgezaagde retoriek is verfrissend. Aangezien weinigen elkaar nog treffen bij het koffieautomaat in de kantoortuin, is de kans groot dat je tijdens de digitale *VrijMiBo* verrast wordt door die ene collega die knetterlinks blijkt te zijn. Wat een linkse rakker. *Deugmens*. En dat terwijl je altijd dacht dat Arthur een ras-VVD'er was die zich 's weekends doorgaans verslikt in zijn chateau migraine wanneer Maurits het plebs weer eens imiteert.

Alle fossielen die nog wel tijd verspillen op sociale media, weten het als geen ander. Dialogen verworden hier tot monologen en het beeld dat iemand bereid is zijn standpunt te wijzigen door een rake redenering van de ander, is niets meer dan dat: een droombeeld. Een belangrijke reden hiervoor is vermoedelijk dat identiteit het gevolg is van jarenlange ontwikkeling en dat mensen het lastig vinden om opvattingen te beschouwen als entiteiten die niet allesbepalend zijn voor identiteit. Hierdoor vormt een rake redenering van de ander geen constructieve kritiek op de eigen opvattingen, maar voelt het eerder als een aanval op jou als persoon. Een onderminning van jouw identiteit.

Ik pleit voor meer nuance in het politieke discours. De tweedeling van mensen in linker- en rechterhokjes is een simplificatie en riekt naar identiteitspolitiek. Onze Arthur heeft niet alleen 'linkse opvattingen', nee, hij *is* links. Links en rechts zijn scheldwoorden geworden en typerend voor de luie mens. Hij pretendeert hiermee eenduidige termen te bezigen die verder geen uitleg behoeven, maar niets is minder waar. Dit zijn dynamische termen, die bovendien misbruikt worden door partijen om een identiteit te etaleren die politiek-strategisch goed uitkomt. Ook het klassieke politiek spectrum biedt geen soelaas. We moeten ons huiswerk blijven doen en terug naar de inhoud.

Het minimaliseren van het bovengenoemde misbruik van tweedeling maakt dat een geheel van politiek inhoudelijke standpunten een mengmoes kan, of zelfs moet, zijn. Laat een specifieke invulling van het rechtvaardigheidsideaal leidend zijn voor de standpunten die hieraan raken, óók als dit betekent dat er kortsluiting ontstaat in het binaire denken van het Facebookfossiel. Links en rechts zijn passé, nuance is hip.

Brandon Pakker is filosoof en redacteur van *De Linker Wang*

